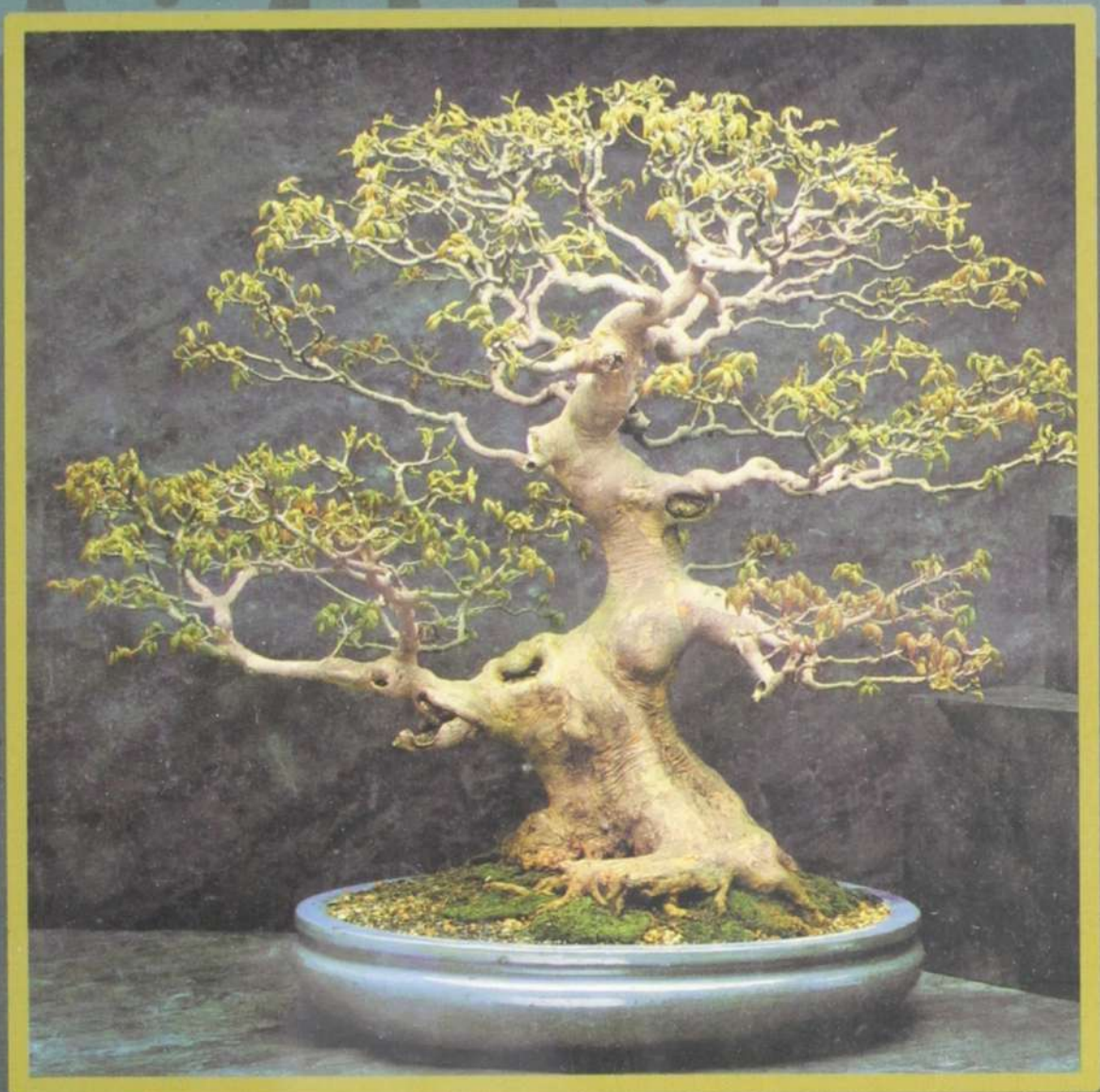

ဘွဲ့ရင်းစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့် ထိန်းသိမ်းပြုပြင်နည်း

ရင်မောင် (မြတ်စုရင်)
(ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

စာရေးသူ၏ အမှာ

အခန်း (၁) ဘွန်စိုင်းအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်

၁

- ဘွန်စိုင်းဆိုသည်မှာ
- အသက်ကြီးရန် လိုအပ်ချက်
- ဘွန်စိုင်း၏ အသက်အရွယ်
- အရွယ်အစား သတ်မှတ်ချက်

အခန်း (၂) တန်းဝင်ဘွန်စိုင်းစတိုင်များ

၄

- ပင်စည်ဖြောင့်၍ တည့်တည့်မတ်ထောင်သောစတိုင်
- ပင်စည်ကွေ့ကောက်ပြီး တည့်တည့်မတ်ထောင်သောစတိုင်
- ပင်စည်စောင်းစတိုင်
- လေပြင်းမိစတိုင်
- ရေတံခွန်တစ်ပိုင်းစတိုင်
- ရေတံခွန်စတိုင်
- သစ်ခြောက်ပင်စတိုင်
- ပင်စည်ပျောင်းနွဲ့စတိုင်
- တံမြက်စည်းစတိုင်
- ပင်စည်လိမ်ကောက်သည့်စတိုင်
- အမြစ်ဖော်စတိုင်
- ပင်စည်နှစ်ခုတွဲစတိုင်
- အပင်ငုတ်မှ ထွက်ပေါက်သော အပင်စုစတိုင်
- သစ်တောအုပ်စတိုင်
- ဖောင်တွဲ အကောက်စတိုင်
- ဖောင်တွဲ အဖြောင့်စတိုင်
- ကျောက်တုံးပေါ် အမြစ်ကပ်သည့်စတိုင်
- ကျောက်တွင်း အမြစ်ဝင်စတိုင်

အခန်း (၃) ဘွန်ဇိုင်းလုပ်နည်းအဆင့်ဆင့် (အကျဉ်း)

၁၂

- ဘွန်ဇိုင်း စတင်ပြုလုပ်ခြင်း (လေ့ကျင့်ကာလ)
- ဘွန်ဇိုင်းအား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း (ဘွန်ဇိုင်းဖြစ်ပြီးကာလ)

အခန်း (၄) ဘွန်ဇိုင်းစပ်မြေ

၁၇

- အကျိုးပြုလုပ်ငန်းကြီး (၄) ရပ်
- အချိုးတူ စပ်ပါ
- ဇီဝမြေဆွေး
- ဆန်ခါချပြီး ကျောက်ဖြုန်းကလေးများ
- ထပ်ဖြည့်ပစ္စည်းများ
- ရောစပ်နည်းအမျိုးမျိုးနှင့် အသုံးပြုပုံများ
- ရိုးရှင်းလွယ်ကူသောနည်း

အခန်း (၅) ဘွန်ဇိုင်းအိုးနှင့် အခြားလိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ

၂၃

- ဘွန်ဇိုင်းအိုး
- လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ
- ဘွန်ဇိုင်းပိုင်ယာများ

အခန်း (၆) ဝိုင်ယာကြိုးပတ်၍ ပုံသွင်းခြင်း

၂၇

- ဘွန်ဇိုင်းအစ ဝိုင်ယာရင်းက
- ဝိုင်ယာ ဖယ်ထုတ်ခြင်း

အခန်း (၇) အကိုင်းနှင့် အရွက်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ

၃၀

- ကိုင်းဖြတ်ခြင်း
- ဖြတ်ပယ်သင့်သည့် ကိုင်းများ
- ကိုင်းဖြတ်နည်းအမှန်
- ပုံစံထိန်း ကိုင်းဖြတ်ခြင်း
- ညွှန်ဖူး ဆိတ်ခြွေခြင်း
- တစ်ပင်လုံး အရွက်ခြွေခြင်း

အခန်း (၈) အမြစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ **၃၅**

- အမြစ်ဖြတ်ခြင်း
- အမြစ်ဖြတ်ပေးသင့်သည့် အချိန်
- အရေးပေါ် အိုးပြောင်းခြင်း

အခန်း (၉) လက်တွေ့ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း **၃၈**

- အစေ့ပေါက်အပင်ငယ်အား ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
(ပင်စည်ကွေ့ကောက်ပြီး တည့်တည့်မတ်ထောင်သောစတိုင်)
- ဥယျာဉ်ခြံမြေအတွင်း အလှစိုက်အပင်အား ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
(ရေတံခွန်စတိုင်)
- ပင်စည်ကွေ့ကောက်၍ တည့်တည့်မတ်ထောင်သောစတိုင်
ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
- လေပြင်းမိစတိုင် ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
- တံမြက်စည်းစတိုင် ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
- သစ်ပင်အုပ်စုစတိုင် ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
- သစ်ပင်တန်းဖောင်ဖွဲ့စတိုင် ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း
- ကျောက်ပေါ် အမြစ်ကပ်စတိုင် ဘွန်စိုင်းပြုလုပ်ခြင်း

အခန်း (၁၀) ဘွန်စိုင်းအား ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း **၅၁**

- ရေလောင်းခြင်း
- မြေဩဇာကျွေးခြင်း

အခန်း (၁၁) အထူးပြုလုပ်ချက်များ **၅၅**

- အပင်အမြင့်လျှော့ရန် ဖြတ်တောက်ခြင်း
- ကိုင်းခြောက်ငုတ်တို့များ ပြုလုပ်ခြင်း
- ပင်စည်အခေါက်ခွာခြင်း
- သစ်ခြောက်ပင်၌ အပင်ကပ်စိုက်နည်း
- ပင်စည်ဖောက် ကိုင်းဆက်နည်း

အခန်း (၁၂) ဘွန်စိုင်းဖြင့် အလှဆင်ခြင်း

၆၅

- ဧည့်ခန်းအတွင်း ထားရှိခြင်း
- ဘွန်စိုင်းအား ခင်းကျင်းခြင်း
- ပြပွဲ၊ ပြိုင်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း
- ပြပွဲ၊ ပြိုင်ပွဲအမှတ်ပေး အခြေခံအချက်များ

အခန်း (၁၃) ပိုင်းဆစ်ဝေဖန်ခြင်းနှင့် စတိုင်ပြောင်းခြင်း

၇၃

- ပိုင်းဆစ်ဝေဖန်ခြင်း
- ဘွန်စိုင်းအား စတိုင်ပြောင်းခြင်း
- ဓာတ်ပုံဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း

အခန်း (၁၄) ဘွန်စိုင်းစတိုင်အလိုက် မှီငြမ်းပြု လေ့လာရန်ပုံများ

၇၇

* * *

အခန်း (၁)
ဘွန်ဇိုင်းအဓိပ္ပာယ်ပွင့်ဆိုချက်

ဘွန်ဇိုင်းဆိုသည်မှာ

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် BONSAI ဟု ရေးသားပြီး ဖတ်သည့်အခါ BONE SIGH ဘုံဆိုင်းဟု ဖတ်ရမည်ဆိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌မူ ဘွန်ဇိုင်းဟု အများခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြပြီး တိုက်ရိုက် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုလျှင် **အိုးအတွင်းမှသစ်ပင်**ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပေသည်။ သမားရိုးကျအပင်စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ကွားခြားချက်မှာ ဘွန်ဇိုင်းစိုက်ပျိုးသည့်အခါ **စိုက်ပျိုးသူ၏ စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် အပင်အား ပုံဖော်ဆောင်မှု အနုပညာ**ဖြစ်သည်။ ပုံဖော်ဆောင်သည်ဟုဆိုရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ထွန်းပေါက်ရောက်နေသည့် သစ်ပင်ကြီးများ၏ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးကို ကြည့်ရှုခံစား၍ သဏ္ဌာန်တူ သစ်ပင်ငယ်တစ်ပင်အဖြစ် ပုံဖော်စိုက်ပျိုးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ **စိတ်ကူးရှိတိုင်း ဟိုကွေ့သည်ကောက်နှင့် သဘာဝ၌ လုံးဝမရှိနိုင်၊ မဖြစ်နိုင်သော ပုံသဏ္ဌာန်မျိုး ဖန်တီးရန် မဟုတ်ချေ။** ထို့ပြင် **အိုးအတွင်းမှသစ်ပင်** ဟု အမည်လာရှိသည်နှင့်အညီ ဖန်တီးထားသည့် သဏ္ဌာန်တူ အပင်ငယ်အား ယင်းနှင့် စပ်ဟပ်လိုက်ဖက်သည့် အိုးအတွင်း ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးလိုက်သည့်အခါမှသာ ဘွန်ဇိုင်းပင်အရာမြောက်သည်ဟုလည်း ဆိုရိုးရှိပါသည်။

ဘွန်ဇိုင်းသည် ကျုံ့ဝင်နေသော အပင်ကလေးမဟုတ်သကဲ့သို့ ပုဝင်နေသော သစ်ပင်ပုကလေးလည်းမဟုတ် ဟုဆိုချင်ပါသည်။ ဤစာအုပ်ကို ဆက်ဖတ်လျှင် ဘွန်ဇိုင်းသည် အစဉ်ရှင်သန်ကြီးထွားနေရကြောင်းနှင့် ယင်းသို့ ကြီးထွားရန်လိုအပ်သော အစာ၊ ရေ၊ လေ၊ နေနှင့် ဖြည့်စွက်အစာတို့ကို အစဉ်အမြဲ ပေးကျွေးနေရကြောင်း လက်ခံလာရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် ဘွန်ဇိုင်းပြုလုပ်ရာ၌ အပင်၏မျိုးရင်းသည် မူလပင်ကို သဘာဝအားဖြင့် ကြီးထွားနှုန်း နှေးကွေးသည့် အပင်မျိုး (DWARF) ဖြစ်ရန် မလိုချေ။ အထူးသဖြင့် **ဘွန်ဇိုင်းပညာ စတင်လေ့လာသူများအနေဖြင့် ကြီးထွားနှုန်းနှေးကွေးသည့် အပင်မျိုးဖြင့် စတင်ရန် မသင့်** ဟု ဆိုရပါမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အပင်မျိုးရင်းကိုယ်၌က ကြီးထွားနှုန်းနှေးကွေးသဖြင့် အပင်၏ တုံ့ပြန်မှုကို သိရှိနိုင်ရန် အချိန်ကြာကြာစောင့်ကြည့်မှ သိရမည်ဖြစ်ရာ အမှန်နှင့်အမှား ခွဲခြားသိနိုင်ရန် အချိန်များများ ပေးဆပ်ရမည့်သဘော ဖြစ်နေလေသည်။

ဘွန်ဇိုင်းပင် အရွယ်အစားအမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် မာမေး (MAME) ခေါ် အငယ်ဆုံး ဘွန်ဇိုင်းများသည် လူ၏ လက်ဝါးပြင်ပေါ် တင်ထားနိုင်လောက်အောင် သေးငယ်လှပေသည်။ အချို့က ယင်းအပင်မျိုးကို ကြည့်ပြီး ဘွန်ဇိုင်းဆိုသည်မှာ အပင်ကြီးမျိုး၏ အပင်ပေါက်ကလေးကို အလွန် အင်မတန်သေးငယ်လှသော အိုးအတွင်း ထည့်ထားပြီး အမြစ်များကို ချုပ်ချယ်ထားရသည်။ အစာရေစာ ၀၀လင်လင် မကျွေးဘဲ ညှဉ်းပန်းထားရသည်ဟုလည်း ထင်မြင်ယူဆကြပြန်ပါသည်။ အချို့ကလည်း အထူးစီမံထားသည့် ဆေးဝါးများကို အသုံးပြု၍ အပင်ကြီးထွားမလာအောင် ထိန်းထားရသည်ဟု ထင်ကြပြန်ပါသည်။ ယင်းထင်မြင်ယူဆချက်များ လွဲမှားကြောင်းကို ဘွန်ဇိုင်းချစ်သူများ သိစေချင်ပါသည်။

အသက်ကြီးရန် လိုအပ်ချက်

ဘွန်ဇိုင်းပင်တစ်ပင်အား စတင်တွေ့လိုက်သည်နှင့် ဘယ်နှနှစ်သားလောက်ရှိပြီလဲဟု မေးတတ်ကြပါသည်။ စင်စစ် ဘွန်ဇိုင်းပင်တစ်ပင်ဖြစ်ရန်အတွက် အသက်ကန့်သတ်ချက်မရှိပါ။ အသက်ကြီးရင့်ရန်နှင့် အိုမင်းရင့်ရော်ရန် မလိုအပ်ဟု ဆိုရပါမည်။ သို့သော်လည်း ဘွန်ဇိုင်းပင်သည် အသက်ရလာသည်နှင့်အမျှ အရည်အသွေး တိုးတက်ခိုင်မာလာနိုင်သည်မှာ မှန်ပါသည်။ အပင်၏ အပွေးအခေါက်များ ထူပွလှပလာခြင်း၊ အရောင်အသွေးများ ပြောင်းလဲလာခြင်း၊ ပင်စည်အနေမှာ အဖျားသွယ် အရင်းကျယ်၍ တုတ်ခိုင်လာခြင်း၊ အကိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ ပြည့်စုံလှပခြင်း၊ အခက်အလက်ကလေးများ အနုစိတ် ဝေဖြာလာခြင်းများအပြင် အမြစ်များ ဖြာထွက်လာခြင်းနှင့် မြေ၌ကုပ်တွယ်ထားမှု ခိုင်မြဲပြီး ပီပြင်လာခြင်း စသည်တို့သည် အပင်အသက်ရလာခြင်းအပေါ် မူတည်ပေသည်။ သို့သော်လည်း အခြေခံ ပုံစံကျနပြီး ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုကောင်းသူတစ်ဦး၏ လက်ဝယ်၌သာ ဘွန်ဇိုင်းသည် နှစ်ကာလရှည်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပို၍ ပို၍ လေးနက်ပြည့်စုံသည့် တန်းဝင်ဘွန်ဇိုင်း (CLASSIC BONSAI) တစ်ပင် ဖြစ်လာနိုင်သည်ကို နားလည်ထားရပေမည်။ အပင်၏ မူလအစကပင် ပုံစံမလှ နည်းမကျ အခြေတည်စိုက်ခဲ့ရသည့် ဘွန်ဇိုင်းသည် နှစ်ကာလ ရာထောင်ချီ၍ သက်တမ်းရှိစေကာမူ တန်းဝင် ဘွန်ဇိုင်းတစ်ပင်ဖြစ်လာရန် အကြောင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် တန်းဝင်ဘွန်ဇိုင်းတစ်ပင်ဖြစ်ရန် သက်တမ်းရင့်ကြာဖို့ လိုအပ်သည်မှာ မှန်သော်လည်း ဘွန်ဇိုင်းတစ်ပင်ဖြစ်ရန် အသက်ကြီးရင့်မှု လိုအပ်ချက်မှာ အဓိကအချက်မဟုတ်ကြောင်း နားလည်ရပါမည်။

ဘွန်ဇိုင်း၏ အသက်အရွယ်

နယူးယောက်မြို့ ဘရူတ်ကလင်း ရုက္ခဥယျာဉ် (BROOKLYN BOTANICAL GARDEN) ၌ရှိသော (JAPANESE WHITE PINE) ခေါ် ဂျပန်ထင်းရှူးဖြူအပင်သည် အရွယ်အစား (၃၀×၂၀×၃၀) လက်မရှိပြီး ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိ သက်တမ်း ၂၆၅ နှစ်ရှိပြီဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။ ဥယျာဉ်အတွင်း ၎င်းအပင်ထက် ရှေးကျ၍ အသက်ကြီးသော အပင်မှာ (SARGENT JUNIPER) ခေါ် ဖူဒို (FUDO) အပင် ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ် ယင်းအပင် စတင်ရောက်ရှိချိန်၌ သက်တမ်းအနှစ် ၈၅၀ ပြည့်ပြီဖြစ်ပြီး နောက် ၈ နှစ်အကြာတွင် သေသွားသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ယင်းအပင်မှာ အပင်သာ သေသွားသော်လည်း ပုံပျက်ယွင်း

ဘွန်ဇိုင်းဆိုသည်မှာ ပုံဖော်အနုပညာ . . .

“ဘွန်ဇိုင်းစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့်သမားရိုးကျအပင်စိုက်ပျိုးခြင်းတို့၏ကွာခြားချက်မှာ ဘွန်ဇိုင်းစိုက်ပျိုးသည့်အခါ

စိုက်ပျိုးသူ၏စိတ်ကူးညွှတ်မြင့်အပင်အားပုံ(ဝတိုင်)ဖော်ဆောင်မှုအနုပညာဖြစ်သည်။

ပုံဖော်သည်ဟုဆိုရာ၌ကျွန်ုပ်တို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသဘာဝအတိုင်းဖြစ်ထွန်းပေါက်ရောက်နေသည့်

သစ်ပင်ကြီးများ၏ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးကိုကြည့်ရှုခံစား၍သဏ္ဌာန်တူသစ်ပင်ငယ်တစ်ပင်အဖြစ်

ပုံဖော်စိုက်ပျိုးခြင်းကိုဆိုလိုသည်။စိတ်ကူးရှိတိုင်းဟိုကွေ့သည်ကောက်နှင့်သဘာဝ၌လုံးဝမရှိနိုင်

မဖြစ်နိုင်သောပုံသဏ္ဌာန်မျိုးဇန်းတီးရန်မဟုတ်ချေ။”

ရင်မောင်(မြတ်စုရင်)

